

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТЯЧИХ ПОВІСТЕЙ ЛЕСІ ВОРОНИНОЇ

Людмила КРИЧУН (Кіровоград, Україна)

У статті розглядаються мовні засоби прочитання художнього дискурсу дитячих повістей Лесі Ворониної, уміщених у книгу «Тємне Товариство Боягузів, або Засіб від переляку № 9». Шляхом проведення контекстуально-інтерпретаційного аналізу виявлено найяскравіші мовні засоби, які допоможуть читачеві (а це учень середнього шкільного віку) зрозуміти і сприйняти зміст прозового твору. В науковій розвідці проаналізовано окремі ономастичні конструкції твору, вкраплення неологізмів у текст загальнонародної мови, а також найвиразніші деривативи повістей. У процесі проведеного лінгвостилістичного спостереження окреслено коло проблем, які можуть бути цікавими для подальшого опрацювання.

Ключові слова: лінгвостилістика, контекст, онім, неологізм, словотвірна лексема.

The article deals with the language means for interpretative reading of the children's stories fiction discourse in Lesia Voronyina's book "The Secret Cowards' Society, or Treatment for Fright No. 9". Contextual and interpretative analysis has revealed the most outstanding language means facilitating the reader's understanding of the prose text evaluation performed at the secondary school pupil's age. The research paper is aimed at some onomastic features of the text, introduction of neologisms into the standard language as well as the most prominent derivatemes of fiction. The linguistic and stylistic analysis has also highlighted a range of issues which might be interesting for further research.

Keywords: linguistic stylistics, context, onym, neologism, derivative lexeme.

Трохи пізніше, коли Клим перестане боятися Кактуса і навчиться давати йому відсіч, той же Кактус назве його Чаком Норісом, людиною, здатною за себе постояти: «*Поганський Паганіні хоче стати Чаком Норісом*» [4, с. 46].

У повістях функціонують й інші оніми, які мають на меті зацікавити читача. Це передусім незвичні аббревіатури, наприклад, ТТБ, що в одному випадку читається як Таємне Товариство Боягузів (причому всі слова пишуться з великої літери), а в іншому – як Таємне Товариство Брехунів, ПУПС – Похідний Універсальний Просторовий Сканер.

Оскільки в основі повістей лежить фантастичний сюжет, то юний читач має змогу поподорожувати світами на часолоті: це й Єгипет з його пірамідами, і берег Червоного моря з жарким сонцем і піщаними пляжами, і невеличке село біля міста, з будиночком, де жила бабуся Соля, вона ж пані Соломія, керівник Таємного Товариства Боягузів.

Отже, ономастикон аналізованих повістей Лесі Ворониної, по-перше, розрахований на певну вікову категорію читача-реципієнта, а по-друге, він сприяє, на наш погляд, розширенню світогляду учня середнього шкільного віку.

Звернімося до іншого аспекту мови повістей письменниці.

Відомо, що будь-який художній твір містить план змісту і план форми. Тож формою літературного тексту є його мовна оболонка. Вчитаймося в палітру мовних виразів і зворотів, якими послуговується авторка у своїх художніх текстах, при цьому не забуваймо, для якої цільової аудиторії він написаний.

Тут і мовні перегуки, наприклад, *муха*, комаха, якої найбільше прагнули інопланетні загарбники, – і Омелян *Муха*, козацький ватажок, здатний побороти не одного поневолювача. Згадаймо текст: синьоморди, прибульці з якоїсь далекої планети, які мали на меті заразити вірусом страху всіх землян, найбільше любили мух і від них же впадали у сплячку (що й стало таємною зброєю проти цих жабоістот). Тож вони найбільше любили і найбільше боялися мух, а Клим Джура (Музикант, шестирічний хлопчик), нащадок Андрія Джури, зброєносця козацького ватажка-характерника Омеляна Мухи, став одним із тих, хто боровся з цими представниками племені квакожерів.

Вражаюче гармонійним, особливо для сучасного читача, видається нам поєднання в одному контексті слів різної сфери вживання: «*Ой, лишенько, варто було на годинку відволіктися, щоб зварити абрикосове варення, як ці бузувіри увійшли в нашу стратосферу!*» [4, с. 140] або: «– Ця синьоника потвора знає українську мову! – вражено зойкнув Засць. /– І не лише українську, завважила бабуся. – Використовуючи універсальний перекладач, – космічні хижаци можуть спілкуватися будь-якою з відомих на Землі мов, включно з міжнародною мовою *есперанто*» [4, с. 177]. Легко помітити, що в дитячому тексті поряд із загальноживаною лексикою авторка вживає й неологізми: у наведеному контексті це *стратосфера*, *есперанто*, в іншому місці – *фрідайвінг* або жаргонізми на кшталт *убойна вечірка*, *повипендрюватися*, *прибамбаси* тощо. Якраз такі лексеми й зближують читача з героями твору, роблять його цікавим, а головне, актуальним і зрозумілим для відповідної аудиторії.

Таким чином, лексична організація тексту аналізованих дитячих повістей цілком і повністю відповідає аудиторії, є для них зрозумілою й доступною.

Цікавим видається нам цей текст ще й з позицій функціонування у ньому незвичних, а особливо для учнів середнього шкільного віку, словотвірних комплексів. Такими, що розширюють уявлення читача, на наш погляд, виступають лексеми *часопростір*, *стінолази*, *рослиносок*, *синьоморди*, *пірамідосерфінг*, *пригодоманія* тощо. Деяких із цих слів не фіксують сучасні тлумачні словники, тож цей текст виявляється одним зі способів ознайомлення юного читача з новими словами, більшість із яких утворено способом основоскладання.

Отже, мовна палітра проаналізованих нами дитячих оповідань Лесі Ворониної цілком відображає художній світ дітей середнього шкільного віку. Найяскравішими, на наш погляд, лінгвістичними маркерами, які впливають на художній дискурс прозових творів, виявилися ономастичні конструкції та лексичні й словотвірні новотвори. Вони, безперечно, були одними з тих факторів, котрі, впливаючи на реципієнтів, створювали в читачів розуміння художнього тексту.

Звичайно, такі дитячі твори вимагають глибокого опрацювання, наприклад, з позицій функціонування в них фраз, створених на зразок паремій, чи вивчення словотвірних одиниць або способів морфологічного вираження звертань. Ці та інші питання можуть бути предметом подальших наукових досліджень у розрізі лінгвістики тексту.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Виноградов В. В. Стилистика и теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1963. – 530 с.
2. Рудяков Н. А. Стилистический анализ художественного произведения / Н. А. Рудяков. – К.: Вища школа, 1977. – 136 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. / О. О. Селіванова – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

4. Воронина Л. Таємне Товариство Боягузів, або Засіб від переляку № 9 : повісті / Леся Воронина. – К. : Грані-Т, 2012. – 268 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Людмила Кричун – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету філології та журналістики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: лінгвостилістика, літературна ономастика, художній дискурс.